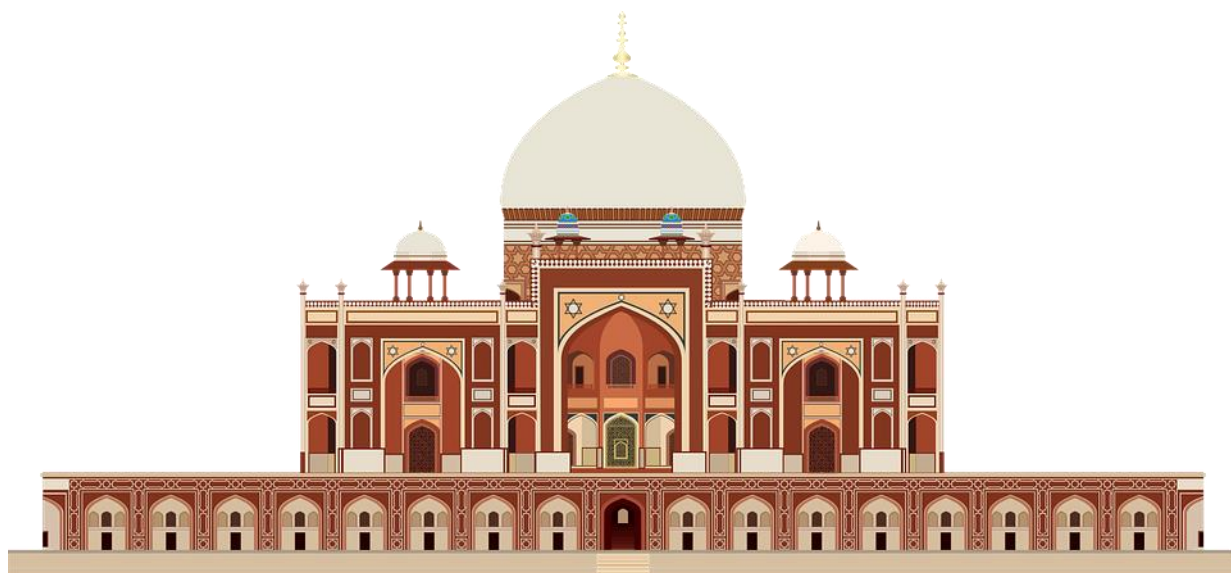

XX Dni Arabskie

Świat islamu – dylematy kultury i polityki

11-12 maja 2023

Księga abstraktów

WYDZIAŁ STUDIÓW
MIĘDZYNARODOWYCH
I POLITOLOGICZNYCH
Uniwersytet Łódźki

CENTRUM STUDIÓW
MIGRACYJNYCH
Uniwersytet Łódźki

Dr Filip A. Jakubowski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

W poszukiwaniu książek. Kilka opowieści o perypetiach studiów orientalnych w Europie i Polsce

Humanistyka bez książek? W czasach „po piśmie”, jak to ujął Jacek Dukaj, świat czekają ogromne zmiany. Czytelność zmienia się na naszych oczach, niektórzy wieszczą koniec książki pisanej. Tymczasem jeszcze nie tak dawno książki i biblioteki stanowiły warunek niezbędny do funkcjonowania nauki, w tym także orientalistyki.

Niniejsze wystąpienie ma na celu przedstawienie kilku epizodów z dziejów studiów orientalnych, dla których wspólnym mianownikiem jest pogoń za książkami. Pierwszy z nich to historia ich gromadzenia i początków – opowieść o tym, jak rękopisy orientalne trafiały do Europy od XVI wieku i jak dzięki nim powstawały ośrodki studiów orientalnych. Za pierwszy przykład posłużą oksfordzka Biblioteka Bodlejańska, zasilona kolekcjami Lauda i Seldena w XVII wieku, drugim zaś będą niemieckie kolekcje z Berlina, Tybingi i Monachium. To między innymi historie rękopisów wysyłanych przez niemieckiego konsula Johanna Wetzsteina z Damaszku, który dorabiał w ten sposób do marnej pensji, a także historie spektakularnych zakupów i kradzieży na przestrzeni XIX wieku.

W ostatnim z omówionych epizodów opisane zostaną powojenne historie kilku kolekcji o charakterze orientalnym w Polsce. Mowa będzie o wyprawie prof. Ananiasza Zajączkowskiego po książki, następnie zaś o losach kilku książek ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu.

Prof. nadzw. dr hab. Marcin Michalski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Motyw pisma we współczesnej literaturze arabskiej i związane z nim problemy przekładu

Motyw pisma – graficznej reprezentacji języka – występujący w literaturze arabskiej od jej początków jest obecny również w nowszych utworach. Wśród współczesnych pisarzy arabskich nietrudno znaleźć takich, którzy wykorzystują go w sposób nowatorski, wyrażając za jego pomocą treści niekiedy wręcz sprzeczne z tradycją. W ich twórczości pismo, a także związane z nim pojęcia – zarówno uniwersalne, jak „litera” czy „książka”, jak i odnoszące się stricte do pisma arabskiego, na przykład *harf*, *taszkil*, nazwy poszczególnych liter – stają się podstawą do tworzenia metafor i porównań służących do wyrażania nowych myśli i przedstawiania świata w nowy sposób. Użycie związanego z tym słownictwa rodzi niekiedy specyficzne problemy w procesie tłumaczenia tych tekstów na inne języki. W wystąpieniu zostanie to zegzemplifikowane przykładami z utworów m.in. Nawal as-Sadawi (Egipt), Iljasa Churiego (Liban) i Samar Jazbek (Syria).

Prof. nadzw. dr hab. Przemysław Turek, Uniwersytet Jagielloński

Dante w orientalnej szacie. Specyfika tłumaczeń „Boskiej Komедii” na język arabski

Referat poświęcony jest tłumaczeniom *Boskiej Komедii* na język arabski, których podejmowali się tłumacze zarówno chrześcijańscy, jak i muzułmańscy. Poruszona została również kwestia trudności recepcji samego dzieła oraz dostosowania go do odbioru przez muzułmanów. Dotychczasowych tłumaczeń dokonywano zarówno prozą, jak i wierszem – dotąd ukazały się dwa pełne tłumaczenia tekstu *Komедii* na arabski. Na uwagę zasługuje ponadreligijne potraktowanie postaci ze świata islamu – umieszczonych w Przedpieklu – jako miejscu sprawiedliwych innowierców lub pogan oraz kwestie akceptacji przez tłumaczy tego stanowiska, typowego dla europejskiego średniowiecza. Interesujące jest

również podejście autorów przekładów do pieśni XXVIII, czyli kontrowersyjnego dla wyznawców islamu przedstawienia postaci Muhammada i Alego. Dla porównania nieco miejsca poświęcono pierwszemu pełnemu przekładowi *Boskiej Komedii* na język maltański.

Prof. dr hab. Katarzyna Pachniak, Uniwersytet Warszawski

Szaleni mędracy – różne oblicza szaleństwa w islamie średniowiecznym

Choroby psychiczne i szaleństwo dotykały ludzkość od zawsze, a definicje szaleństwa zmieniały się w zależności od czasów i kultur. Badanie tego problemu jest trudne, gdyż współczesne kategorie choroby psychicznej nie pokrywają się z dawnymi. Chociaż muzułmańscy lekarze poświęcali chorobom psychicznym wiele miejsca, to jednak ich opisy są dalekie od opisów klinicznych. Ponadto szaleństwo było kategorią kulturową, istniały rozmaite grupy osób określanych jako szaleni (*madżanin*), którzy – w zależności od interesów państwowych i religijnych – bywali przez społeczeństwo chronieni lub prześladowani, znajdowali się na marginesie lub mogli spokojnie funkcjonować jako osoby chronione.

Skoncentrujemy się na jednej z kategorii osób uznawanych za szalone/chore psychicznie – szalonych mędracach (*ukala madżanin*), na podstawie jedyne zachowanego traktatu im poświęconego *Kitab ukala al-madżanin* An-Najsaburiego (zm. 1016). Pozwoli to przeanalizować, jak w owym klasyfikowano nietypowe zachowania społeczne, sytuując je na granicy choroby psychicznej i histerii religijnej.

Prof. nadzw. dr hab. Agata S. Nalborczyk, Uniwersytet Warszawski

Zmiana w zarządzaniu, finansowaniu i utrzymaniu meczetów należących Muzułmańskiego Związku Religijnego: globalizacja, turkizacja, utrata lokalności?

Tatarzy to tradycyjna mniejszość muzułmańska zamieszkująca terytorium Polski od XVII wieku. W Polsce otrzymali ziemię od króla Jana III Sobieskiego i po osiedleniu się na tym terenie wybudowali pierwsze meczety. Do dziś zachowały się dwa spośród nich – w Kruszynianach (koniec XVIII w.) i Bohonikach (XIX w.)

W latach 70. XX wieku tatarscy muzułmanie wybudowali nowy meczet w Gdańsku. W tym samym czasie domy modlitwy zaczęły funkcjonować w Warszawie, Białymstoku i Suchowoli. Początkowo miejsca te, należące do wspólnot MZR, utrzymywane były jedynie z funduszy wiernych, co oczywiście oznaczało brak pieniędzy na wiele niezbędnych prac. Imamowie wybierani byli przez lokalne społeczności spośród miejscowych Tatarów. Niekiedy ich wykształcenie nie było wystarczające, a wielu z nich pełniło swoją posługę bez jakiegokolwiek wynagrodzenia.

W XXI wieku meczet w Kruszynianach i dom modlitwy w Warszawie uniezależniły się od władz MZR. Ten ostatni zaczął sprowadzać imamów, głównie z Turcji, i pozyskiwać stamtąd środki na utrzymanie oraz remonty miejsc modlitwy. Doprowadziło to do zmian w przywództwie religijnym, zarządzaniu, jak również wyglądzie meczetów i domów modlitwy. W artykule omówione zostaną te zmiany, ich przyczyny i skutki, z towarzyszeniem dokumentacji w postaci materiału fotograficznego.

Prof. nadzw. dr hab. Michał Moch, Polska Akademia Nauk

Nowe style i sceny muzyczne w Kairze. Zmiana kulturowa w trudnych czasach

Referat odnosi się do wyników międzynarodowego projektu badawczego realizowanego w ramach programu NCN OPUS 19, prowadzonego pod kierunkiem M. Mocha. Głównym celem tych badań jest zaproponowanie nowych interpretacji bogatej i zróżnicowanej stylistycznie twórczości muzycznej powstającej w Kairze od 2011 roku, czyli od tzw. Rewolucji 25 Stycznia, która doprowadziła do zakończenia wieloletnich rządów Husniego Mubāraka i gwałtownych zmian na egipskich scenach muzycznych. Stolica Egiptu to prawdziwy muzyczny tygiel, w którym swoje miejsce mają nowoczesna muzyka elektroniczna w stylach *mahraganat* i *electro shaabi*, hip-hop, rock, różne reinterpretacje muzycznego kanonu arabskiego, awangardowe poszukiwania, niezwykła ekspresja charyzmatycznych wokalistek i wiele innych fascynujących zjawisk artystycznych. Wybrane spośród nich teksty kultury zostaną omówione zarówno z perspektywy ich wartości estetycznych, jak i znaczącej roli czynników socjopolitycznych i kulturowych, które wpływają na artystki i artystów. Zmagają się oni bowiem z wielką presją ograniczeń ekonomicznych i politycznych, o których autor referatu opowie też na przykładzie własnych obserwacji z badań terenowych w Kairze.

Dr Damian Kokoć, Poznańskie Konwersatorium Religioznawcze

Między optymizmem a pesymizmem – koncepcje relacji między nauką a religią w powieściach Salmana Rushdiego i Nadżiba Mahfuz

Celem wystąpienia będzie prezentacja dwóch różnych koncepcji relacji między nauką a religią, zawartej w powieściach *Dwa lata, osiem miesięcy i dwadzieścia osiem nocy* Salmana Rushdiego oraz *Dzieci naszej dzielnicy* Nadżiba Mahfuz. Obie mają charakter alegoryczny i w sposób metaforyczny opisują współczesną rzeczywistość społeczną. Powieść Rushdiego, nawiązująca do *Baśni z 1001 nocy*, opowiada historię wojny pomiędzy reprezentującymi porządek rozumu potomkami średniowiecznego filozofa Awerroesa a ifrytami, którzy uosabiają irracjonalność i fanatyzm religijny. Mahfuz zaś, nawiązując do Biblii i Koranu, przedstawia historię kilku pokoleń mieszkańców pewnej dzielnicy. Losy postaci znanych z kart świętych ksiąg judaizmu, chrześcijaństwa i islamu stanowią kanwę do opowiedzenia o kolejnych grupach, które starają się uwolnić spod despotycznej władzy i uzyskać wolność.

Z dzieł obu pisarzy wyłaniają się odmienne konkluzje dotyczące relacji porządków rozumu i religii. Wizja Rushdiego jest optymistyczna i wyraźne są w niej echa filozofii pozytywistycznej oraz koncepcji tzw. nowych ateistów – pisarz uważa, że racjonalność i postęp naukowo-techniczny zaowocuje zanikiem postaw fundamentalistycznych oraz zmniejszeniem wpływu wszelkich religii na rzeczywistość. Konstatacje Mahfuzy mają bardziej pesymistyczną wymowę. W wizji, jaka wyłania się ze stron jego powieści, rozwój nauki może wprawdzie doprowadzić do „śmierci Boga”, jednak niekoniecznie musi to spowodować poprawę losu grup uciskanych.

Prof. nadzw. dr hab. Wojciech Grabowski, Uniwersytet Gdański

Rywalizacja mocarstw oraz zmieniający się układ sił w Zatoce Perskiej

Od 1980 roku Zatoka Perska stanowiła obszar amerykańskiej strefy wpływów, której strategiczne znaczenie pozwalało Stanom Zjednoczonym realizować w regionie własną politykę zagraniczną. Od początków Arabskiej Wiosny w 2010 roku znaczenie USA w polityce państw arabskich Zatoki Perskiej

stopniowo malało. W tym samym czasie wzrastało natomiast znaczenie Chin – kulminacyjnym punktem tego procesu było przywrócenie w 2023 roku stosunków dyplomatycznych między Iranem i Arabią Saudyjską, czemu patronowały władze w Pekinie. Państwa Zatoki Perskiej podpisały także liczne umowy gospodarcze i militarne z Rosją, której znaczenie w regionie również wzrosło po Arabskiej Wiośnie. Stanowiska poszczególnych państw Zatoki Perskiej wobec wojny w Ukrainie w 2022 roku pokazały ich stosunek do USA i Rosji. W przypadku państw arabskich jest to strategia balansowania, w przypadku Iranu – militarne i gospodarcze wsparcie Rosji.

Celem referatu jest nakreślenie zmian w polityce państw Zatoki Perskiej wobec USA, Chin i Rosji, które odzwierciedlają przetasowania na arenie międzynarodowej. Ukazane także zostaną przyczyny i konsekwencje tych zmian dla bezpieczeństwa subregionu Zatoki Perskiej.

Tezę postawioną w wystąpieniu będzie przekonanie o końcu dominacji USA w Zatoce Perskiej wobec alternatywy, jaką oferują Chiny i Rosja. Warto przy tej okazji zwrócić uwagę na konsolidację reżimów autorytarnych w kontekście zaangażowania Rosji i USA w wojnę w Ukrainie oraz na wzmocnienie na Bliskim Wschodzie multipolarnego układu, który pozwala poszczególnym państwom na balansowanie między głównymi mocarstwami. Powyższe zmiany w systemie subregionalnym i międzynarodowym zmuszają do postawienia pytania o ich wpływ na bezpieczeństwo w Zatoce Perskiej.

Dr Ewa Górka, Uniwersytet Jagielloński

Prawo muzułmańskie, sztuczna inteligencja i walka z ekstremizmem

Prawo muzułmańskie nieustannie ewoluuje i dostosowuje się do nowych wyzwań, a muzułmańskie instytucje prawne adaptują nowe technologie do tego, by odpowiadać na różnego rodzaju zagrożenia. Jednym z przykładów jest wykorzystywanie sztucznej inteligencji (SI) do zwalczania ekstremizmu. Algorytmów używa się m.in. do znajdowania, śledzenia, oznaczania podejrzanych opinii prawnych i odpowiadania na nie. Postulowanym celem jest zwalczanie zarówno radykalizacji w ramach islamu, jak i islamofobii wśród członków innych religii. Dane dla algorytmów zbierane są z różnych źródeł, w tym oficjalnych instytucji wydających fatwy, serwisów informacyjnych oraz stron mediów społecznościowych, na całym świecie i w wielu językach. W prezentacji omówione zostanie wykorzystywanie narzędzi SI w prawie muzułmańskim, informacje z raportów opublikowanych przez instytucje z nich korzystające, a także potencjalne nowe problemy pojawiające się w tym kontekście: sposoby korzystania z SI, kwestie zbierania i przechowywania danych, charakter podmiotów, które decydują o uznaniu określonych treści za „ekstremistyczne”, a także stopień, w jaki wszystkie te czynniki mogą wpływać na rozwój prawa muzułmańskiego.

Mgr Łukasz Fraszka, Szkoła Doktorska Nauk Społecznych, Uniwersytet Łódzki

„Dyplomacja imamów” – wykorzystanie programu kształcenia duchownych jako narzędzia polityki zagranicznej Turcji

Na Bałkanach, na obszarze postradzieckim i w Europie Zachodniej, a także w innych regionach, gdzie żyją muzułmańskie mniejszości, Turcja dostrzegła zapotrzebowanie na urzędników religijnych. Zaczęła zatem kształcić imamów i wysyłać ich za granicę, zapewniła też wsparcie edukacyjne i materialne imamom w innych państwach. Za program kształcenia duchownych odpowiadają szkoły Imam-Hatip, które

pierwotnie zastąpiły szkoły zawodowe, aby szkolić imamów zatrudnionych przez rząd po rozwiązaniu medres w Turcji na mocy ustawy o ujednoczeniu edukacji podczas reform Atatürka.

Celem wystąpienia jest przedstawienie, w jaki sposób Turcja wykorzystuje program kształcenia duchownych do budowania swoich wpływów. „Dyplomacja imamów” jako podkategoria „dyplomacji religijnej” jest jednym ze sposobów, w jaki Turcja wykorzystuje dyplomację publiczną do promowania własnego modelu islamu i wpływania na mniejszości muzułmańskie. Dodatkowo, w referacie poruszone zostaną niektóre kontrowersje związane z omawianą polityką.

Mgr Jacek Małecki, Uniwersytet Gdański

Dyplomacja trzęsień ziemi a zmiana pozycji międzynarodowej Syrii

W XXI wieku Syria dotknięta została serią kataklizmów zarówno naturalnych, jak i tych wynikających z działalności człowieka. Tylko w ciągu dwóch ostatnich dekad stała się areną najbardziej wieloaspektowego i wielowymiarowego konfliktu zbrojnego, trwającego już dwanaście lat, który zrujnował państwo oraz doprowadził do jego częściowej izolacji na arenie międzynarodowej. W tym samym okresie Syria nawiedzana była przez katastrofy naturalne, takie jak susza z lat 2006-2010, liczne powodzie, epidemie (Covid-19, cholera) czy w końcu niszczycielskie trzęsienie ziemi w lutym 2023 roku.

To ostatnie zjawisko uruchomiło falę wyrazów solidarności oraz pomocy humanitarnej dla Syrii ze strony licznych państw sojusznicznych, ale również tych, które do tej pory uznawane były za nieprzychylnie wobec rządów prezydenta Baszszara al-Asada. Równoległe do akcji ratunkowej trwa proces dyplomatyczny, który może oznaczać rehabilitację syryjskiego przywódcy i pełną normalizację stosunków z państwami arabskimi (włącznie z przywróceniem Syrii członkostwa w Lidze Arabskiej) oraz z Turcją. W ośrodkach analitycznych oraz mediach ostatnie wydarzenia opisano jako wynik tzw. dyplomacji trzęsień ziemi (*earthquake diplomacy*) lub dyplomacji katastrof (*disaster diplomacy*), charakteryzowanych m.in. jako sytuacja międzynarodowa, w której kataklizm naturalny i chęć przeciwdziałania jego skutkom stwarza możliwości deeskalacji pomiędzy skonfliktowanymi stronami. Czy zatem katastrofa naturalna stworzyła w tym przypadku nową sytuację międzynarodową i tym samym zdolna była do przewartościowania strategii szeregu państw?

Niniejszy referat będzie stanowił analizę procesów politycznych, jakie zaszły pomiędzy Syrią a państwami regionu po trzęsieniu ziemi, próbę określenia, w jaki sposób zmieniła się pozycja międzynarodowa Syrii oraz zbadania roli, jaką wspomniana katastrofa odegrała w tych procesach.

Mgr Ernest Hryhorowicz, Uniwersytet Warszawski

Perspektywy zakończenia wojny domowej w Jemenie w kontekście wznowienia stosunków dyplomatycznych Iranu i Arabii Saudyjskiej

W marcu 2023 roku ogłoszono, że Arabia Saudyjska i Iran uzgodniły wznowienie stosunków dyplomatycznych zerwanych siedem lat wcześniej. Choć decyzja ta nie oznacza końca rywalizacji pomiędzy tymi państwami, jest świadectwem utrzymywania się trendu w kierunku łagodzenia konfliktów i przyjmowania bardziej kooperatywnej postawy przez rządy państw regionu Zatoki Perskiej.

Jednym z głównych obszarów rywalizacji saudyjsko-irańskiej stała się wojna domowa w Jemenie, która określana jest jako wojna zastępcza. Jednocześnie konflikt ten charakteryzuje się silną dynamiką

wewnętrzna, w której jego lokalni uczestnicy nie są w pełni kontrolowani przez aktorów zewnętrznych. Spory co do przyszłości Jemenu istnieją ponadto także w ramach koalicji walczącej z ruchem Al-Husich.

Wystąpienie będzie mieć na celu przybliżenie zaangażowania państw regionu Zatoki Perskiej w konflikt jemeński i ich wpływ na jego przebieg. Podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób zbliżenie saudyjsko-irańskie – i szerzej, tendencje widoczne w relacjach międzynarodowych w regionie – mogą wpłynąć na przebieg wojny domowej i czy stwarzają szansę na jej zakończenie.

Lic. Bartosz Kurowski, Uniwersytet Łódzki

Promocja Polski na EXPO 2020 w Dubaju

Celem referatu jest przedstawienie działalności Polski na Targach Światowych 2020 w Dubaju, które odbywały się od 1 października 2021 do 31 marca 2022 roku. Pierwotnie głównym założeniem Targów Światowych było prezentowanie dorobku kulturowego i naukowego państw z całego świata. Współcześnie jest to także tworzenie dialogu na rzecz poszukiwania rozwiązań problemów globalnych. Po raz pierwszy od początku organizacji Wystaw Światowych w 1851 roku gospodarzem tak dużego wydarzenia zostało państwo bliskowschodnie. W związku z powyższym można uznać to za sukces oraz przełom, który świadczy o chęci otwarcia się na świat i gotowości do zawierania nowych form współpracy ze strony świata arabskiego. Pół roku obecności Polski w ZEA, wśród 192 oficjalnych wystawców, stało się idealną okazją do zaprezentowania naszego państwa w wymiarze społeczno-kulturalnym, a przede wszystkim innowacyjnym i biznesowym, na arenie międzynarodowej. W referacie szczególny nacisk zostanie położony na opisanie działalności Polskiego Pawilonu, przedstawienie założeń i priorytetów, a także osiągnięć Polski podczas EXPO 2020 w Dubaju.

Mgr Marcin Mieterń

Wojna w Ukrainie w mediach kontrolowanych przez Hezbollah

Hezbollah, szyicka partia polityczna założona na początku lat 80. XX wieku, to jeden z głównych aktorów na scenie politycznej Libanu. Przez ponad 40 lat istnienia jej przywódcom udało się stworzyć medialne imperium, które odgrywa znaczącą rolę propagandową nie tylko w samym Libanie, ale na całym Bliskim Wschodzie.

Celem wystąpienia będzie analiza sposobu, w jaki media kontrolowane przez Hezbollah ukazują wojnę w Ukrainie. Przedstawione zostaną wybrane wiadomości z telewizji *Al-Manar*, radia *Al-Nour* i portalu informacyjnego *Al-Ahed*, jak również z prowadzonych przez nie profili w mediach społecznościowych. Szczególny nacisk zostanie położony na sposób przedstawiania USA, Rosji oraz Iranu, który finansuje Hezbollah i przekazuje Rosji broń wykorzystywaną potem do walk na froncie i do bombardowania ukraińskich miast. Omówiony zostanie również sposób, w jaki powyższe media przedstawiają Polskę w kontekście wojny w Ukrainie.

Mgr Zuzanna Nabalssi-Maselbas, Uniwersytet Warszawski

Separatyzm językowy w krajach arabskich: Egipt, Maroko i Liban

W świecie arabskim najważniejszym czynnikiem kształtującym sytuację językową jest dyglosja, czyli komplementarna dystrybucja dwóch odmian jednego języka używanych w różnych sferach życia. Pierwsza z nich – standardowa arabszczyzna – ma status odmiany prestiżowej. Druga odmiana, czyli lokalny dialekt, pozostaje językiem życia codziennego zasadniczo nieużywanym w piśmie. Standardowy język arabski jest wspólnym językiem urzędowym wszystkich członków Ligi Państw Arabskich. W tej sytuacji separatyzm językowy oznacza dążenie do uznania lokalnego dialektu za język odrębny od arabskiego i nadanie mu statusu języka urzędowego. Postulaty takie są szczególnie atrakcyjne dla zamieszkujących świat arabski mniejszości etnicznych i religijnych.

Pierwszym celem wystąpienia jest prześledzenie – w świetle czynników politycznych i społecznych – genezy ruchów dążących do separatyzmu językowego w Egipcie, Libanie i Maroku. Drugi cel to analiza postulatów poszczególnych separatyzmów, która pozwoli ukazać podobieństwa i różnice między nimi. Posłużą do niej przede wszystkim teksty kreowane przez społeczności internetowe skupione wokół trzech wersji językowych Wikipedii – *Maṣrī*, *Šāmī* i *Dāriġa*, które mają realny potencjał kształtowania zwyczajów językowych na arenie lokalnej, ogólnoarabskiej i światowej.

Lic. Paulina Andruszkiewicz, Uniwersytet Łódzki

Progresywne interpretacje Koranu – feminizm islamski

Choć święta księga muzułmanów liczy sobie już ponad tysiąc lat, wciąż jest głównym źródłem prawa muzułmańskiego. Reguluje kwestie ekonomiczne, rodzinne i polityczne. Od czasu powstania Koran poddawany jest różnym interpretacjom, na podstawie których tworzone są zasady prawne. Daje to muzułmanom bardzo dużą swobodę w wyborze tego, jaką drogą interpretacyjną, a co za tym idzie prawem, chcą się kierować.

Obecnie świat islamu przechodzi wiele przemian. Powstają nowe ruchy społeczne, często w różny sposób oparte na religii. Jednym z takich ruchów jest feminizm islamski. W niniejszym referacie chciałabym przedstawić źródła feminizmu islamskiego oraz jego związki z tradycją interpretowania Koranu. Zaprezentuję również największe szkoły prawne funkcjonujące w obrębie islamu sunnickiego oraz zakres, w jakim postulaty feminizmu islamskiego dostarczają materiału do tworzenia nowej wykładni prawa. W wystąpieniu odwoływać się będę zarówno do postaci współczesnych, takich jak np. Fatima Mernissi, jak i historycznych, jak Abu Hanifa. Posługiwać się będę metodą historyczną i porównawczą.

Lic. Karolina Góras, Uniwersytet Warszawski

Kobiety głos Libanu – postać Rémie Akl

Piosenkarka, artystka wizualna, poetka i aktorka Rémie Akl jest postacią, którą warto obserwować. Niezależnie od używanego medium, przedstawia dowcipny i stanowczy bunt przeciwko wszelkim formom niesprawiedliwości. Patriarchalna mentalność, skorumpowane systemy i media społecznościowe to tematy, którymi zajmowała się do tej pory. Rémie wytrwale walczy o prawa kobiet w Libanie. Współpracuje z jedną z najważniejszych libańskich organizacji pozarządowych zajmującą się

prawami kobiet – ABAAD. Wraz z jej członkami stworzyła film zwracający uwagę na pewien rodzaj molestowania seksualnego kobiet, w którego przypadku mężczyźni nazywają kobiety *baklawą*. Dzięki tej współpracy trafiła na pierwsze strony gazet w grudniu 2020 roku i zwróciła na siebie uwagę światowej publiczności. W kraju jednak zastępną już w 2019 roku, kiedy to w szczycie libańskiej rewolucji październikowej opublikowała serię pięciu filmów – te uczyniły ją ważną postacią wśród buntowniczej młodzieży w Libanie. W swojej pracy zamierzam przedstawić zakres działalności społecznej Rémie Akl, jak również wskazać specyficzne symbole, którymi posługuje się w swoich pracach.

Prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Islam w Południowej Afryce: społeczność mużulmańska, jej pochodzenie i demografia

W wystąpieniu przeanalizowana zostanie geneza islamu, jego ewolucja oraz teraźniejszość w Południowej Afryce, a także jego rola w sferze religijnej, społecznej, kulturalnej i politycznej.

We współczesnej Republice Południowej Afryki religia odgrywa bardzo ważną rolę. Chrześcijaństwo jest nadal religią dominującą (około 75-80%), ale islam jest uważany za religię rozwijającą się najszybciej i najintensywniej. Początki tamtejszej społeczności mużulmańskiej sięgają połowy XVII wieku i zbiegają się w czasie z pojawieniem się na tych terenach ich białych mieszkańców, a związane są z działalnością mużulmańskich niewolników i przywódców religijnych deportowanych z Batawii na Przylądek. Tworzyli oni społeczność zwaną *Cape Malays*, czy *Cape Coloureds*. Inna grupa mużulmanów rekrutowała się głównie z potomków imigrantów z kontynentu subindyjskiego, nazywanych „pasażerami” i „kontraktowymi”. Najnowsza grupa wywodzi się z legalnych i nielegalnych imigrantów mużulmańskich z Afryki i Azji Południowej, którzy przybyli do RPA po zniesieniu apartheidu w 1994 roku. Liczba mużulmanów w RPA wzrasta nie tylko ze względu na wysoki przyrost naturalny w populacji mieszkających tam mużulmanów, ale także z powodu konwersji na islam, dokonywanych przez przedstawicieli wszystkich grup rasowych i etnicznych w RPA, wśród których szczególnie liczni są Afrykanie.

Mgr Dominik Masełbas

Polityka zagraniczna Państwa Katar względem państw Rogu Afryki

W ciągu ostatnich lat Państwo Katar prowadzi dość aktywne działania dyplomatyczne, mające na celu zwiększenie jego pozycji na arenie międzynarodowej. Intensyfikacja tego procesu miała miejsce w czasie tzw. blokady Kataru ze strony Arabii Saudyjskiej i jej sojuszników w latach 2017-2021.

Katar, poprzez angażowanie się jako mediator w różnych konfliktach regionalnych oraz za pomocą wsparcia finansowego udzielanego zagranicznym projektom gospodarczym stara się poszerzyć katalog swoich sojuszników i państw, na które ma realny wpływ.

Celem wystąpienia jest przedstawienie analizy działań katarskiej dyplomacji oraz stosunków polityczno-gospodarczych pomiędzy Katarą a państwami Rogu Afryki – Dżibuti, Erytreą, Etiopią i Somalią.

Mgr Marek Pardyak, Wojskowa Akademia Techniczna

Wzrost ekstremizmu w Egipcie – źródła przyczyny oraz perspektywy na przyszłość

Egipt jako najliczniejsze arabskie państwo regionu MENA doświadcza w ostatnich latach gwałtownych zmian w wielu obszarach: społecznym, politycznym, religijnym czy technologicznym. Katalizatorami transformacji są zarówno wydarzenia międzynarodowe (szczególnie wycofanie się Stanów Zjednoczonych z Afganistanu oraz eskalacja wojny w Ukrainie), jak i procesy wewnętrzne, do których zaliczyć można zwłaszcza starania o konsolidację władzy przez prezydenta Abd al-Fattaha as-Sisiego. Kompilacja tych okoliczności sprawia, że państwo będące jednym z filarów stabilności w Afryce Północnej podąża w kierunku fundamentalizmu religijnego oraz – znanych z przeszłości – brutalnych form jego manifestowania. Niniejsze wystąpienie poświęcone zostanie historycznej ewolucji egipskiego ekstremizmu i bieżącym przyczynom, które sprawiają, że staje się on ponownie realnym problemem społecznym. Omówione zostaną m.in. takie zagadnienia, jak systemowe przyczyny wzrostu radykalizacji, trwająca konfrontacja władzy świeckiej z duchowną, rozprzestrzenianie się szkodliwych teorii spiskowych oraz brak strategicznej wizji prezydenta As-Sisiego dotyczącej kształtowania nowoczesnej tożsamości narodowej Egipcjan. Głównymi źródłami, na jakich oparto się w celu zgromadzenia danych, były raporty międzynarodowych organizacji prowadzących działalność w regionie MENA, analiza lokalnych mediów oraz liczne wywiady przeprowadzone z przedstawicielami różnych grup społecznych Egiptu.

Patryk Kurc, Studencko-Doktoranckie Koło Naukowe Al-Maszrik, Uniwersytet Łódzki

Działalność diaspory ujgurskiej na przykładzie Światowego Kongresu Ujgurów

Jak wynika z raportu Komisji Praw Człowieka ONZ z sierpnia 2022 roku, Chiny mogły dopuścić się zbrodni przeciwko ludzkości prowadząc dyskryminacyjną politykę asymilacyjną wobec Ujgurów, muzułmańskiej mniejszości etnicznej rdzennej dla Xinjiangu. Znaczącą rolę w informowaniu społeczności międzynarodowej o łamaniu praw człowieka w Xinjiangu odegrały organizacje diaspory ujgurskiej. W niniejszym referacie przedstawię działania podejmowane przez działające w Europie i USA ujgurskie organizacje pozarządowe (głównie Światowy Kongres Ujgurów, WUC) oraz wyzwania, z jakimi się mierzą. Podstawę badań stanowi przeprowadzony przeze mnie wywiad z Dolkunem Isą, przewodniczącym WUC, oraz spotkania z Rushan Abbas (*Campaign for Uyghurs*) i Abdulhakimem Idrisem (*Center for Uyghur Studies*).

Opracowała dr Ewa Linek